

Investigating the Reasons of Students' Absenteeism in Online Education

Samed ERDEM¹

Yildiz Technical University, Graduate School of Natural and Applied Sciences

Aslı GÖRGÜLÜ ARI²

*Yildiz Technical University, Education Faculty, Department of Science and Mathematics
Education*

ABSTRACT

Research Article

The purpose of this study is to investigate the reasons for absenteeism of students who are absent from online education at the secondary school level during the Covid-19 pandemic process seen all over the world and in our country. In addition, within the scope of the research, students' opinions were taken about how the participating students spend their time during their absentee lessons, how they make up for the missing issues, what the consequences of their absenteeism might be, the approaches of families to their children regarding absenteeism, and what suggestions the students could be to continue their online education. Phenomenology design was used as one of the qualitative research methods in the study. The study group of the research consists of 30 girls and 50 boys, a total of 80 middle school students in a state-owned secondary school in Istanbul. A 9-item interview form was prepared to be used in the study, and this form was used when conducting semi-structured interviews with the students participating in the study. Descriptive analysis technique was chosen to analyze the data obtained from these interviews. According to student views; device deficiency and internet connection problems came to the fore, besides, psychological, familial and environmental factors and health factors were found to be effective in students' absenteeism from online education. The students made many suggestions such as providing devices to continue their online education, providing an internet connection, creating a suitable quiet environment, and presenting content that will increase the desire to participate in the lessons.

Received: 23.03.2021

*Revision received:
04.04.2021*

Accepted: 12.04.2021

*Published online:
26.05.2021*

Key Words: Covid-19 (Coronavirus), online education, absenteeism

Corresponding author:

¹ Graduate Student

samederdem1@gmail.com

Orcid: 0000-0001-6451-1625

²Associate Professor

agorgulu@yildiz.edu.tr

Orcid: 0000-0002-6034-3684

Çevrim İçi Eğitimde Öğrencilerin Devamsızlık Nedenlerinin Araştırılması

Samed ERDEM¹

Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü

Aslı GÖRGÜLÜ ARI²

Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Matematik ve Fen Bilimleri Eğitimi Bölümü

ÖZ

Araştırma Makalesi

Bu çalışmanın amacı, tüm dünyada ve ülkemizde görülen Covid-19 pandemi sürecinde, ortaokul seviyesinde, çevrim içi eğitime devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık nedenlerini araştırmaktır. Ayrıca araştırma kapsamında, çalışmaya katılan öğrencilerin devamsızlık yaptıkları ders saatlerinde vakitlerini nasıl geçirdikleri, eksik kaldıkları konuları nasıl telafi ettikleri, yaptıkları devamsızlığın sonuçlarının neler olabileceği, ailelerin devamsızlık konusunda çocuklarına yaklaşımları, öğrencilerin çevrim içi eğitime devam edebilmeleri için önerilerinin neler olabileceği ile ilgili öğrenci görüşleri alınmıştır. Araştırmada olgu bilim deseni, nitel araştırma yöntemlerinden biri olarak kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, İstanbul'da devlete bağlı bir ortaokulda 30 kız, 50 erkek toplamda 80 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışmada kullanılmak üzere 9 maddelik görüşme formu hazırlanmış, çalışmaya katılan öğrenciler ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılırken bu form kullanılmıştır. Bu görüşmelerden elde edilen verilerin çözümlenmesi için ise betimsel analiz tekniği seçilmiştir. Öğrenci görüşlerine göre; cihaz eksikliği ve internet bağlantı problemleri ön plana çıkmış, bunun yanında psikolojik, ailesel ve ortamsal faktörler ile sağlık faktörünün de öğrencilerin çevrim içi eğitimdeki devamsızlığında etkili olduğu belirlenmiştir. Öğrenciler, çevrim içi eğitime devam edebilmek için cihaz temin edilmesi, internet bağlantısı sağlanması, uygun sessiz bir ortamın oluşturulması, derslere katılma isteğini arttıracak içeriklerin sunulması gibi birçok öneride bulunmuşlardır.

Alınma

Tarihi: 23.03.2021

Düzeltilmiş Hali Alınma

Tarihi: 04.04.2021

Kabul Edilme Tarihi:

12.04.2021

Çevrimiçi Yayınlanma

Tarihi: 26.05.2021

Anahtar Kelimeler: Covid-19 (Koronavirüs), çevrim içi eğitim, devamsızlık

Sorumlu yazar iletişim bilgileri:

¹*Yüksek Lisans Öğrencisi*

samederdem1@gmail.com

Orcid: 0000-0001-6451-1625

²*Doç. Dr.*

agorgulu@yildiz.edu.tr

Orcid: 0000-0002-6034-3684

Giriş

Çin, 31 Aralık 2019'da Dünya Sağlık Örgütü'ne (WHO), Wuhan'da nedeni bilinmeyen bir tür zatürre vakasını rapor etmiştir. 9 Ocak 2020 tarihinde WHO, zatürrenin nedeninin koronavirüs ailesinden bir virüs olduğunu duyurmuştur. 2020 Ocak ayının sonlarına doğru Amerika'da ve Avrupa'da da vakalar hızla görülmeye başlamış, Şubat 2020'de salgın Afrika'ya kadar ilerlemiştir. 11 Şubat 2020'de salgına neden olan virüse Sars-CoV-2 adı verilmiş, bu virüsün neden olduğu hastalığa ise, Covid-19 hastalığı denilmiştir. 11 Mart 2020 tarihinde ise Covid-19 salgının ilk vakaları Türkiye'de alınan tüm tedbirlere rağmen görülmüştür. Salgının üzerinden 1 Mart 2021 tarihi itibarıyla bir yılı aşkın bir süre geçmiş ve Dünya Sağlık Örgütü'nün verilerine göre 113,820,168 vaka tespit edilmiş, 2,527,891 kişi ise yaşamını kaybetmiştir (WHO, 2021).

Tüm dünya koronavirüs salgınıyla farklı şekillerde mücadele ederken hastalığa karşı yapılan ilaç ve aşı çalışmaları hızla ilerlemiş, süreci normal seyrine döndürebilmek için farklı ülkelerde farklı mekanizmalarla etkinlik sağlayan aşular geliştirilmiştir. Dünyada 52 milyonun üzerinde insan, aşılama süreçlerini tamamlamıştır ancak dünya nüfusuna göre sadece %0,67 kişinin aşılabilmiş olduğu raporlanmıştır (Our World in Data, 2021).

Dünyanın dört bir yanındaki hükümetlerin çoğu, Covid-19 salgınının yayılmasını önlemek amacıyla eğitim kurumlarında yüz yüze eğitime geçici olarak ara vermiştir. Ülke çapındaki bu kapanışlar UNESCO'nun 1 Mart 2021 verilerine göre 144.697.476 öğrenciyi etkilemiştir. Ülkeler mevcut vaka sayılarına göre okullarını kısmen açmakta, tamamen açmakta, akademik ara tatil vermekte ya da tamamen kapatmaktadır (UNESCO, 2021).

Türkiye'de uzaktan eğitimin tarihini bilmeden bugünkü durumu doğru zeminde değerlendirmenin doğru olmayacağı açıktır. Bugüne kadar uzaktan eğitim, dört temel dönem içerisinde değerlendirilmiştir. Bu dönemler; tartışmaların yapıldığı ve önerilerin sunulduğu birinci dönem, yazışma yolu ile uzaktan eğitimin ilerletildiği ikinci dönem, görsel-işitsel araçlar ile uzaktan eğitimin yürütülmüş olduğu üçüncü dönem ve bilişim destekli uygulamalardan yararlanan dördüncü dönemdir (Bozkurt, 2017). Son günlerde, özellikle pandemi sürecinin de etkisiyle uzaktan eğitimin ne kadar önemli olduğu net olarak ortaya çıkmıştır.

Uzaktan eğitimin çeşitli avantajlarının olduğu yadsınamaz bir gerçektir. Özellikle zaman ve mekândan bağımsız bir şekilde eğitimin verilebilmesi, yapılmış olan bir dersin tekrar tekrar izlenebiliyor olması, pandemi gibi öngörülemeyen bir dönemde eğitim ihtiyacının mümkün olan en uygun koşullarda karşılanabilmesi, teknolojinin eğitim içeriklerinde önemli bir yer bulabilmesi ve öğrencilerde teknoloji tabanlı beceri geliştirilmesi bu avantajlardan sayılabilir. Sayılan avantajlarına rağmen uzaktan eğitimin sıklıkla dile getirilen bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Motivasyon düşüklüğü, ölçme ve değerlendirme güçlüğü, bilgisayar ve internet gibi gerekli alt yapının yetersizliği, eğitimde fırsat eşitsizliğine neden olabilmesi, etkileşim ve iletişimde yetersizlik oluşturması, teknik problemlerin varlığı, sosyalleşmede yaşanan sorunlar bu dezavantajlardan bazılarıdır (Özdoğan ve Berkant, 2020).

Çevrim içi eğitim literatürde; elektronik medya ya da kişiye özel araç ve gereçlerin kullanıldığı, öğretme ve öğrenme etkinliklerinin düzenlenerek, öğretmenin ve öğrencinin ortamsal olarak aynı kapalı alanda bulunmasına gerek olmadan yürütülebilen bir eğitim-öğrenim şekli olarak ifade edilmektedir (Kaya, 2002). Başka bir tanıma göre yine çevrim içi eğitim; bireyin kendi kendine öğrenmesini amaçlayan, belirli merkezlerden yürütülen, çeşitli ortamlar yoluyla eğitsel içeriklerin öğrenenlere özel olarak hazırlanıp sunulduğu bir öğretim yöntemidir (Banar ve Fırat, 2015: 17).

Türkiye'de uzaktan eğitime başlanılan 2020 yılının Mart ayından itibaren, 49 milyon 768 bin ders saati canlı sınıf adı altında çevrim içi uygulamalar kullanılmıştır. EBA (Eğitim

Bilişim Ağı) eğitim web sitesi, 9,1 milyar tıklanma rakamı ile dünyanın en çok ziyaret edilen eğitim alanındaki web sitesi olmuştur. EBA'da 40.000'den fazla etkileşimli ve güvenilir içerik, kazanımlar ile eşleştirilmiş konulara ait video ve etkileşimli anlatımlar, derslere yönelik alıştırmalar, 5.000'in üzerinde kitap ve 240.000'den fazla soru öğretmen ve öğrencilere sunulmuştur (MEB, 2020).

Literatürde günümüzün yükselen değeri olan bu eğitim şekli üzerine çeşitli araştırmalar yer almaktadır. Kaynar ve diğerleri (2020), ortaokul öğrencilerinden uzaktan eğitim hakkında görüşlerini almışlardır. Araştırmacıların ulaştıkları sonuçlara göre; öğrenciler uzaktan eğitime göre yüz yüze eğitimin daha yararlı olduğunu, uzaktan eğitim ile verilen derslerin kendi düzeyleri için uygun olduğunu, ders tekrarları yaparak daha iyi öğrenebildiklerini belirtmişlerdir.

Pınar ve Akgül (2020), ortaokul öğrencileri ile yapmış oldukları çalışmada; katılımcı öğrencilerin, fen dersinin uzaktan eğitimle verilmesini genel olarak yararlı bulduklarını ve uzaktan eğitim sayesinde ders konularını tekrar edebilme fırsatını yakaladıklarını ifade ettiklerini bildirmişlerdir. Ayrıca katılımcı öğrenciler, uzaktan eğitimde deney içeriklerinin birebir işlenmemesinin de önemli bir eksiklik olduğundan bahsetmişlerdir. Ayrıca uzaktan eğitimde bahsi geçen eksikliğe ilaveten, öğrenciler, sosyalleşme ile ilgili problemler yaşadıklarını, derslerde yeterli motivasyonu sağlayamadıklarını ve dersleri eğlenceli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Günümüzde uzaktan eğitim sürecinde devamsızlık oranlarının tespiti için çalışmalar yapılıyor olsa da devamsızlık konusu sadece uzaktan eğitim için değil aynı zamanda yüz yüze eğitim için de çoğu zaman büyük bir sıkıntı olmuştur. Bu konuya dönük olarak Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), okul devamsızlığının en yüksek olduğu illeri, 2017-2018 eğitim öğretim yılında tespit etmiş, belirlenen illerdeki devamsızlık nedenlerinin araştırılması için saha ziyaretleri yapmış, öğrenci ve veli bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmalarını da sürdürmüştür. Daha sonra hazırlanan MEB'in 2019 Yılı İdare Faaliyet Raporu'na göre; ortaokullarda 20 gün ve üzeri devamsızlık yapan öğrencilerin oranı da yüzde 9,98'den yüzde 9,90'a düşmüştür (MEB, 2020).

Derslere devam etmenin, akademik başarıya ne derece olumlu katkı sağladığı bilinmektedir. Bu durum sadece yüz yüze eğitim için değil aynı zamanda uzaktan eğitim için de elzem bir konudur. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2020 Küresel Salgın Döneminde Uzaktan Eğitim İzleme ve Değerlendirme Raporuna göre uzaktan eğitim sürecinde EBA üzerinden gerçekleştirilen çevrim içi derslere katılma durumuna bakıldığında öğrencilerin %76'sı canlı derslere katıldığını, %24'ü ise canlı derslere katılmadıklarını belirtmişlerdir. Bu bağlamda, araştırmaya katılan öğrencilerin %23,6'sı programlarındaki tüm derslere katıldıklarını, %53,3'ü programlarındaki bazı derslere katıldıklarını, %11,6'sı internete erişim imkânı olduğu halde canlı derslere katılmadıklarını, %7,1'i internete erişim imkânı olmadığı için canlı derslere katılmadıklarını, %4,4'ü ise canlı ders yapılmadığını belirtmişlerdir. (MEB, 2020). Her ne kadar Milli Eğitim Bakanlığı'nın geniş kitlelerle yapmış olduğu bu çalışma, uzaktan eğitimde öğrencilerin devamsızlık nedenleri üzerine fikir verse de devamsızlık yapan öğrenciler ile yapılan birebir görüşmelerin, sorunun kök nedenlerine ineceği yadsınamaz bir gerçektir. Bu doğrultuda devamsızlık yapan öğrencilerle birebir görüşmeler yapılarak devamsızlıklarının sebeplerini farklı bir bakıştan ortaya koymanın gerekli olduğu tespit edilmiştir. Çevrim içi eğitim sürecindeki devamsızlık sebeplerinin gerektiği gibi ortaya konulması, bu sebeplerin ortadan kaldırılmasında ilk adım olarak düşünülmektedir.

Araştırma Problemi

Öğrencilerin okula devamsızlığı her zaman büyük bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Pandemi sürecinde yüz yüze eğitimin yerini alan uzaktan eğitimde her ne kadar çocuklar evden ve internet üzerinden derslere katılım gösterebilirler de birçok öğrenci yüz yüze

eğitimi uzaktan eğitime tercih etmiştir (Kaynar ve diğerleri, 2020). Bu doğrultuda bu çalışmanın ana problemi “Çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrencilerin devamsızlık nedenleri nelerdir?” şeklinde belirlenmiştir. Bu problemten yola çıkarak ise alt problemler şu şekilde sıralanabilir:

1. Çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrencilerin, devamsızlık nedenleri nelerdir?
2. Çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrenciler, derse katılmadıkları süreyi nasıl geçirmektedirler?
3. Çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrenciler, derslerde eksik kaldıkları konuları nasıl telafi etmektedirler?
4. Çevrim içi eğitim ile verilen derslere, devamsızlık yapan öğrenciler, derse katılmıyor olmalarının kendileri açısından olası sonuçlarını nasıl ifade etmektedirler?
5. Çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrencilerin ailelerinin, devamsızlık durumuna bakış açıları, bu öğrencilerin gözünden nasıl ifade edilmektedir?
6. Çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrencilerin derslere katılım sağlayabilmeleri için önerileri nelerdir?

Yöntem

Model

Bu çalışmada, nitel araştırma yöntemlerinden biri olan olgu bilim (fenomenoloji) deseni kullanılmış, ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin, çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlıklarının nedenleri araştırılmıştır. Fenomenoloji, insanların belirli bir fenomen veya kavramla ilgili anlayışlarını, duygularını, bakış açıları ve algılarını ifade etmelerini sağlayan ve bu fenomeni nasıl deneyimlediklerini tanımlamak için kullanılan nitel bir araştırma yöntemidir (Rose ve diğerleri, 1995, s. 1124). En kapsamlı anlamıyla fenomenoloji, tek bir kişiye ait olan yaşanmış deneyimlerin toplamına atıfta bulunur (Giorgi, 1997, s.236). Fenomenoloji farkında olduğumuz ancak ayrıntılı ve derin bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanır. Olaylar, deneyimler, algılar ya da durumlar gibi farklı şekillerde karşımıza çıkan bu olgularla günlük yaşantımızda farklı şekillerde karşılaşabiliriz. Ancak bu durum söz konusu olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmemektedir. Dolayısıyla fenomenoloji günlük olarak sıklıkla karşılaştığımız, bize yabancı olmayan ancak tam anlamını kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için kullanılmakta ve uygun bir araştırma zemini oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 69).

Çalışma Grubu

Bu çalışmada ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencileri ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmıştır. Araştırma, 2020–2021 eğitim-öğretim yılı içerisinde İstanbul da yer alan bir devlet okulunda yürütülmüştür. Araştırmanın çalışma grubunu, ortaokul 6. sınıftan 14 öğrenci ve 7. sınıftan 66 öğrenci olmak üzere toplam 80 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcı öğrencilerin sınıf, cinsiyet ve çevrim içi eğitimle verilen derslere katılım sürelerine dönük bilgileri Tablo 1’de sunulmuştur. Araştırma için amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde kolay ulaşılabılır durum örnekleme türü uygun bulunmuş ve kullanılmıştır. Amaçlı örnekleme yönteminde temel amaç, araştırmanın konusunu belirleyen durum hakkında derinlemesine bilgi toplamaktır (Maxwell, 1996). Ayrıca bu örneklendirme, örneklemin sistematik olarak ya da rastgele seçilemediği durumlarda kullanılan bir örnekleme türüdür (Fraenkel ve diğerleri., 2012).

Tablo 1. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Sınıf, Cinsiyet ve Uzaktan Eğitim ile Verilen Derslere Katılım Süreleri

Öğrenci Kodu	Sınıf	Cinsiyet	Uzaktan Eğitim ile Verilen Derslere Katılım Süresi	Öğrenci Kodu	Sınıf	Cinsiyet	Uzaktan Eğitim ile Verilen Derslere Katılım Süresi
Ö1	7	KIZ	Hiç Katılmadı	Ö41	7	ERKEK	Hiç Katılmadı
Ö2	7	KIZ	Hiç Katılmadı	Ö42	7	ERKEK	Hiç Katılmadı
Ö3	7	KIZ	Hiç Katılmadı	Ö43	7	ERKEK	6 ders saati
Ö4	7	KIZ	6 ders saati	Ö44	7	ERKEK	Hiç Katılmadı
Ö5	7	KIZ	12 ders saati	Ö45	7	ERKEK	30 ders saati
Ö6	7	KIZ	4 ders saati	Ö46	7	ERKEK	Hiç Katılmadı
Ö7	7	ERKEK	30ders saati	Ö47	7	ERKEK	30 ders saati
Ö8	7	ERKEK	5 ders saati	Ö48	7	ERKEK	15 ders saati
Ö9	7	ERKEK	30 ders saati	Ö49	7	ERKEK	12 ders saati
Ö10	7	ERKEK	12 ders saati	Ö50	7	ERKEK	Hiç Katılmadı
Ö11	7	ERKEK	Hiç Katılmadı	Ö51	7	ERKEK	6 ders saati
Ö12	7	KIZ	8 ders saati	Ö52	7	ERKEK	6 ders saati
Ö13	7	ERKEK	3 ders saati	Ö53	7	ERKEK	50 ders saati
Ö14	7	KIZ	18 ders saati	Ö54	7	ERKEK	45 ders saati
Ö15	7	KIZ	6 ders saati	Ö55	7	ERKEK	60 ders saati
Ö16	7	KIZ	60 ders saati	Ö56	7	ERKEK	6 ders saati
Ö17	7	ERKEK	Hiç Katılmadı	Ö57	7	ERKEK	18 ders saati
Ö18	7	KIZ	Hiç Katılmadı	Ö58	7	ERKEK	60 ders saati
Ö19	7	KIZ	12 ders saati	Ö59	6	KIZ	30 ders saati
Ö20	7	KIZ	30 ders saati	Ö60	6	KIZ	90 ders saati
Ö21	7	KIZ	23 ders saati	Ö61	6	KIZ	30 ders saati
Ö22	7	KIZ	Hiç Katılmadı	Ö62	6	KIZ	30 ders saati
Ö23	7	KIZ	30 ders saati	Ö63	6	KIZ	60 ders saati
Ö24	7	KIZ	12 ders saati	Ö64	7	ERKEK	10 ders saati
Ö25	7	KIZ	12 ders saati	Ö65	6	ERKEK	12 ders saati
Ö26	7	KIZ	40 ders saati	Ö66	6	ERKEK	5 ders saati
Ö27	7	ERKEK	6 ders saati	Ö67	6	ERKEK	30 ders saati
Ö28	7	KIZ	18 ders saati	Ö68	7	ERKEK	2 ders saati
Ö29	7	KIZ	30 ders saati	Ö69	7	KIZ	30 ders saati
Ö30	7	ERKEK	6 ders saati	Ö70	6	ERKEK	Hiç Katılmadı
Ö31	7	ERKEK	30 ders saati	Ö71	6	ERKEK	90 ders saati
Ö32	7	ERKEK	20 ders saati	Ö72	6	ERKEK	Hiç Katılmadı
Ö33	7	ERKEK	Hiç Katılmadı	Ö73	7	ERKEK	30 ders saati
Ö34	7	ERKEK	12 ders saati	Ö74	7	ERKEK	60 ders saati
Ö35	7	ERKEK	6 ders saati	Ö75	7	ERKEK	40 ders saati
Ö36	7	ERKEK	15 ders saati	Ö76	7	ERKEK	60 ders saati
Ö37	7	ERKEK	6 ders saati	Ö77	7	ERKEK	30 ders saati
Ö38	7	ERKEK	8 ders saati	Ö78	6	KIZ	90 ders saati
Ö39	7	ERKEK	40 ders saati	Ö79	6	KIZ	Hiç Katılmadı
Ö40	7	ERKEK	6 ders saati	Ö80	6	KIZ	Hiç Katılmadı

Veri Toplama Aracı

Bu araştırmada, veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış görüşmelerde kullanılmak üzere oluşturulan 9 maddelik görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinin araştırmacıya sunduğu en önemli kolaylık görüşmenin önceden hazırlanmış görüşme protokolüne bağlı olarak sürdürülmesi nedeniyle daha sistematik ve karşılaştırılabilir bilgi sunmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Görüşme sorularının oluşturulmasında ortaokul öğrencilerinin anlayabileceği düzey dikkate alınmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen görüşme sorularının hazırlanmasında; soruların kolaylıkla anlaşılması ve çok boyutlu olmaması, yanıltıcıyı yönlendirici olmaması gibi ilkelere (Bogdan ve Biklen, 1992; Akt. Yılmaz ve Altinkurt, 2011) dikkat edilmiştir. Önce 15 soru olarak taslak olarak hazırlanan görüşme soruları, 1 Fen Bilimleri alanında uzman

akademisyen, 1 Eğitim Bilimleri alanında ve 1 kişi ise Türk Dili alanında uzman akademisyen olmak üzere 3 uzman görüşünden dönütler alınarak 11 soru olacak şekilde revize edilmiştir. Daha sonra revize edilen form çalışmaya katılmayacak ancak katılımcı grup ile aynı özelliklere sahip 3 öğrenci ile yapılan görüşmeler anlaşılabilirlik açısından test edilmiş bu görüşme sonucuna göre bazı soruların ulaşılmak istenen bilgiye ulaşmadığı anlaşılmış ve son olarak görüşme formundaki 2 madde daha çıkarılmış ve form 9 madde ile kullanıma hazır hale getirilmiştir.

Verilerin Toplanması ve Etik Süreçler

Öğrenci görüşmeleri koronavirüs tedbirleri ve pandemi süreci dikkate alınarak telefonla yapılan mülakat şeklinde ile gerçekleştirilebilmiştir. Araştırmaya başlanmadan önce, Yıldız Teknik Üniversitesi Akademik Etik Kurulu'ndan E-73613421-604.01.02-BABBF3CF3 sayılı ve Etik Kurul Kararı 2021/1 konulu etik izin alınmıştır. Araştırmaya gönüllü katılan öğrencilerden alınan cevapların, bilimsel araştırma dışında diğer amaçlarla asla kullanılmayacağı, gizlilik ilkesinin çiğnenmeyeceği ve araştırmacı tarafından kontrolünün her basamakta sağlanacağı katılımcılara açıklanmıştır. Öğrencilere kimliklerinin gizleneceği konusunda güvence verilmiştir. Bilimsel etik anlayışına göre araştırmaya katılan öğrencilerin isimleri çalışmada verilmemiş, onun yerine öğrencilere Ö1, Ö2, Ö3, Ö4,... gibi kodlar ile tanımlanmıştır.

Verilerin Çözümlemesi

Öğrencilerden elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz, verilerin görüşme formuna yazımı, görüşme kodlama anahtarının oluşturulması, görüşme verilerinin kodlama anahtarına kodlanması, kodlamaların karşılaştırılması ve güvenilirlik, bulguların tanımlanması ve yorumlanması aşamalarından oluşur (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Öğrencilere, hazırlanan sorular sırayla yöneltilmiş ve öğrencilerin cevapları önceden hazırlanan görüşme formuna kaydedilmiştir. Görüşme verilerinin betimsel analizinde bir başka alan eğitimi uzmanından yardım alınmış ve araştırma verileri görüşme veri dökümü formuna aktarıldıktan sonra görüşme dökümü formları diğer uzmana incelemesi için verilmiştir. Uzman ve araştırmacı bir araya gelerek, her sorunun yanıtını tek tek incelemiştir. Uzman ve araştırmacı arasında görüş birliği sağlanarak görüşme kodlama anahtarına son biçimi verilmiştir. Nitel araştırmalarda analizlerin güvenilirliği özellikle kodlama safhasına bağlı olarak belirlenir. Kodlama güvenilirliği, uyum yüzdesi (percent of agreement) indeksi kullanılarak hesaplanır. Analiz sürecinde araştırmacılar kodlama için görüşmeler yapmış ve kodlar oluşturulmuştur. Daha sonra kodlama güvenilirliğinin hesaplanması için Miles ve Huberman (1994) tarafından verilmiş olan formül (Güvenirlilik = Görüş Birliği \ [Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı] *100) kullanılarak kodlayıcılar arası uyum oranı hesaplanmıştır. Kodlayıcılar arası uyum oranının %91 olduğu belirlenmiştir.

Bulgular

Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri

Öğrencilerin pandemi sürecinde çevrim içi eğitim ile verilen derslere katılmama nedenlerini belirttikleri cevaplarından hazırlanan veriler Tablo 2' de sunulmuştur.

Tablo 2. Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin Devamsızlık Nedenleri ve Frekans-Yüzde Değerleri

Kategori	Kod	Frekans	Yüzde
	Var olan cihazın dersler için yetersiz oluşu	27	33,75

Teknik ve Altyapısal Faktörler	İnternet bağlantı problemi	13	16,25
	Ders için kullanılabilir bir cihazın bulunmaması	11	13,75
	İnternet kotasının yetersizliği	8	10
	Kullanılan eğitim platformuna girememe	7	8,75
	İnternet altyapı problemi	5	6,25
	Evde internetin bulunmaması	4	5
	Elektrik kesintilerinin yaşanması	3	3,75
Psikolojik Faktörler	Derslere katılmada isteksizlik	20	25
	Uyku düzensizliği	20	25
	Dersleri unutma	4	5
	Oyun oynamayı tercih etme	3	3,75
	Derste sorulan soruları yanlış cevaplama endişesi	1	1,25
	Derse dikkatini toplayamama	1	1,25
	Kendini halsiz/yorgun hissetme	1	1,25
	Önceki eksik bilgilerden dolayı sonraki dersleri anlayamayacağını düşünme	1	1,25
	Okulu bırakma isteği	1	1,25
Ailesel ve Ortamsal Faktörler	Kardeşi ile derslerinin aynı saatte olması	12	15
	Ders saatlerinde aile ile ev dışında olma	7	8,75
	Ders saatlerinde kurs ortamında olma	4	5
	Vefat (anneanne, babaanne, dede vs.)	4	5
	Ev ortamının ders için fazla gürültülü olması	1	1,25
	Eve misafir gelmesi	1	1,25
Sağlık Faktörü	Hasta olma durumları	9	11,25

Tablo 2’de öğrencilerin çevrim içi eğitim ile verilen derslere katılmama nedenleri ile ilgili farklı kodlarla değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğrencilerin belirtilen soruya verdikleri cevaplar 4 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler “Teknik ve Altyapısal Faktörler”, “Psikolojik Faktörler”, “Ailesel ve Ortamsal Faktörler”, Sağlık Faktörü” şeklinde isimlendirilmiştir.

Teknik ve altyapısal faktörler kategorisinde, 27 öğrenci, var olan cihazın uzaktan eğitim ile verilen dersler için yetersiz oluşundan, 13 öğrenci, İnternet bağlantı probleminden, 11 öğrenci, ders için kullanılabilir bir cihazın bulunmamasından, 8 öğrenci, internet kotasının yetersizliğinden, 7 öğrenci, kullanılan uzaktan eğitim platformuna girememekten, 5 öğrenci, internet altyapı probleminden, 4 öğrenci, evde internetin bulunmamasından, 3 öğrenci, elektrik kesintilerinin yaşanmasından bahsetmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö18, teknik ve altyapısal faktörler kategorisinde yer alan ifadesinde “Annemin telefonu ile derse giriş yapamıyorum, hata veriyor. Babam çalıştığı için telefonunu kullanamıyorum. Bu yüzden internete girebileceğim bir telefon veya tabletim olsaydı derslere katılırdım” demiştir.

Ö17 ise yine aynı kategorideki ifadesinde ‘Tabletim var ancak sürüm eski diyor ve program yüklenmiyor. Bu yüzden derslere katılamıyorum’ demiştir.

Ö80 ise bu kategorideki ifadesinde ‘İnternet başvurusu yaptık, ancak oturduğumuz binada port yok diyorlar. İki aydır bekliyoruz’ demiştir.

Psikolojik faktörler kategorisinde 20 öğrenci derslere katılmada isteksizlik, 20 öğrenci uyku düzensizliği, 4 öğrenci dersleri unutma, 3 öğrenci oyun oynamayı tercih etme, 1 öğrenci derste sorulan soruları yanlış cevaplama endişesi, 1 öğrenci derse dikkatini toplayamama, 1 öğrenci kendini halsiz/yorgun hissetme, 1 öğrenci önceki eksik bilgilerden dolayı sonraki dersleri anlayamayacağını düşünme, 1 öğrenci okulu bırakma isteği içinde olduğundan bahsetmiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö72, psikolojik faktörler kategorisinde yer alan ifadesinde “Tabletim, bilgisayarım, internetim var; ancak derslere katılma isteğim gelmiyor. Bu yüzden derslere katılmıyorum” demiştir.

Ö15 ise yine aynı kategoride yer alan ifadesinde “Gece uykum gelmiyor. Gece 4-5 gibi yatıyorum. Bu yüzden de sabah derslere uyanamıyorum. Uyandığım zamanlarda da derste uyuyorum” demiştir.

Ailesel ve ortamsal faktörler kategorisinde 12 öğrenci kardeşi ile derslerinin aynı saatte olması, 7 öğrenci ders saatlerinde aile ile ev dışında olma, 4 öğrenci ders saatlerinde kurs ortamında olma, 4 öğrenci vefat (anneanne, babaanne, dede vs.), 1 öğrenci ev ortamının çevrim içi eğitim ile verilen dersler için fazla gürültülü olması, 1 öğrenci eve misafir gelmesi cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö58, ailesel ve ortamsal faktörler kategorisinde yer alan ifadesinde “Anneanneme, dedeme gittiğimizde bilgisayarı getiremiyoruz ve bu yüzden derslere katılmıyorum. Bilgisayarı getirsek bile ders dinleyebileceğim ortam olmuyor” demiştir.

Ö60 ise yine aynı kategoride yer alan ifadesinde “Dedemin sağlık sorunlarından dolayı sık sık hastaneye gitmemiz gerekiyor ve bu yüzden derslere katılmıyorum” demiştir.

Sağlık faktörü kategorisinde 9 öğrenci hasta olma durumları cevabını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö71, sağlık faktörü kategorisinde yer alan ifadesinde “Koronavirüs hastalığı sebebiyle sırtımda ağrılarım oluyor, bu yüzden derslere katılmıyorum. Çok ağır geçirmiyorum ancak ağrılarımdan dolayı derse odaklanamadım” demiştir.

Ö29 ise yine bu kategoride yer alan ifadesinde “Güneş ve toza alerjim var. Alerji hastalığım dolayısı ile ilaçlarım uyku yapıyor. Ağrılarım oluyor. Hastane randevularım çok sık oluyor. Bu sebeplerden derslere katılmıyorum” demiştir.

Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin Derse Katılmadıkları Süreyi Nasıl Geçirdiklerine Ait Bulgular

Öğrencilerin pandemi sürecinde çevrim içi eğitim ile verilen derslere katılmadıkları süreyi nasıl geçirdiklerine ait vermiş oldukları cevaplarından hazırlanan veriler Tablo 3’ de sunulmuştur.

Tablo 3. Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin, Derse Katılmadıkları Süreyi Nasıl Geçirdiklerine Ait Cevapları ve Frekans-Yüzde Değerleri

Kategori	Kod	Frekans	Yüzde
Oyun Oynama	Teknolojik araçlar ile sanal oyunlar oynama	29	36,25
	Dışarda arkadaşlarıyla oyun oynama	17	21,25
	Ev oyunları oynama	7	8,75
Eğitsel Faaliyetler	Bireysel ders çalışma	22	27,5
	Test çözme	16	20
	Ödev Yapma	4	5
	Kurs programına katılma	3	3,75

	Eba TV izleme	2	2,5
	Özel derse alma	1	1,25
	İnternette konu anlatım videosu izleme	1	1,25
Televizyon ve İnternet Kullanımı	Televizyon izleme	15	18,75
	İnternette ders dışı video ve film izleme	7	8,75
Hobi Faaliyetleri	Resim çizme-boyama	4	5
	Hayvanıyla ilgilenme	2	2,5
	Müzik dinleme	2	2,5
	Spor faaliyetine katılma	1	1,25
	Bisiklet sürme	1	1,25
	Günlük tutma	1	1,25
Diğer Faaliyetler	Uyku	14	17,5
	Kahvaltı vb. rutinler	5	6,25
	Hastanede olmak	2	2,5
	Misafirlığe gitmek	1	1,25
	Dışarda gezmek	1	1,25

Tablo 3'te öğrencilerin çevrim içi eğitim ile verilen derslere katılmadıklarında yaptıkları faaliyetlere ilişkin farklı kodlar ile değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğrencilerin belirtilen soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 5 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler "Oyun Oynama", "Eğitsel Faaliyetler", "Televizyon ve İnternet Kullanımı", "Hobi Faaliyetleri" ve "Diğer Faaliyetler" şeklinde isimlendirilmiştir.

Oyun oynama kategorisinde, 29 öğrenci teknolojik araçlar ile sanal oyunlar oynama, 17 öğrenci dışarda arkadaşlarıyla oyun oynama, 7 öğrenci ev oyunları oynama şeklinde açıklama yapmışlardır. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö70, oyun oynama kategorisinde yer alan ifadesinde "Derse bağlanamadığım zaman beklerken laptoptan oyun açıyorum. Bazen oyuna daldığım oluyor. Ailemin oyun oynadığımdan haberi olmuyor" demiştir.

Ö46, yine bu kategoride yer alan ifadesinde "Bazen dışarı çıkıp arkadaşlarımla top oynuyoruz, derslere girmek içimden gelmiyor" demiştir.

Eğitsel faaliyetler kategorisinde 22 öğrenci bireysel ders çalışma, 16 öğrenci test çözme, 4 öğrenci ödev yapma, 3 öğrenci kurs programına katılma, 2 öğrenci EBA TV izleme, 1 öğrenci özel derse alma, 1 öğrenci internette konu anlatım videosu izleme cevaplarını vermişlerdir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö24, eğitsel faaliyetler kategorisinde yer alan ifadesinde "Genelde kitaptan konuyu okuyarak çalışıyorum. Annem test kitabı aldı, kitaptan test çözüyorum" demiştir.

Ö76, bu kategoride yer alan ifadesinde "Kursa gidiyorum. Zamanımın çoğu orda geçiyor" demiştir.

Televizyon ve internet kullanımı kategorisinde 15 öğrenci televizyon izleme, 7 öğrenci internette ders dışı video ve film izleme cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö15, televizyon ve internet kullanımı kategorisinde yer alan ifadesinde "Gece film izliyorum, Youtube'dan videolar izliyorum. Gece çok geç yattığım için sabah ders saatlerinde uyuyorum. Öğlen veya öğleden sonra kalkıyorum" demiştir.

Hobi faaliyetleri kategorisinde 4 öğrenci resim çizme-boyama, 2 öğrenci hayvanıyla ilgilenme, 2 öğrenci müzik dinleme, 1 öğrenci spor faaliyetine katılma, 1 öğrenci bisiklet

sürme, 1 öğrenci günlük tutma cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö11, hobi faaliyetleri kategorisinde yer alan ifadesinde “Güvercinlerimle ilgileniyorum, onlarla vakit geçirmeyi seviyorum. Derslere katılmak ilgimi çekmiyor” demiştir.

Ö43, bu kategoride yer alan ifadesinde “Haftada iki gün masa tenisine gidiyorum. Masa tenisine gittiğim saatlerde derslere giremiyorum” demiştir.

Diğer Faaliyetler kategorisinde 14 öğrenci uyku, 5 öğrenci kahvaltı vb. rutinler, 2 öğrenci hastanede olmak, 1 öğrenci misafirlğe gitmek, 1 öğrenci dışarda gezmek cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö21, diğer faaliyetler kategorisinde yer alan ifadesinde “Geç yattığım için sabah derslere kalkamıyorum, ders saatlerinde genelde uyuyorum” demiştir.

Ö54, bu kategoride yer alan ifadesinde “Ders saatlerinde arkadaşlarımla Arnavutköy dışına çıkıp geziyoruz, alışveriş merkezine de gittiğimiz oluyor” cevabını vermiştir.

Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin Derslerde Eksik Kaldıkları Konuları Telafi Etme Yöntemleri

Öğrencilerin pandemi sürecinde çevrim içi eğitim ile verilen derslerde eksik kaldıkları konuları nasıl telafi ettiklerine yönelik verdikleri cevaplarından hazırlanan veriler Tablo 4’ de sunulmuştur.

Tablo 4. Öğrencilerin Devamsızlıkları Sonucu Eksik Kaldıkları Konuları Telafi Etme Yöntemlerine İlişkin Cevapları ve Frekans-Yüzde Değerleri

Kategori	Kod	Frekans	Yüzde
İnternet ve Televizyon İçerikleri	İnternette konu anlatım videosu izleme	32	40
	EBA internet sayfasından video izleme	3	3,75
	Eğitim portalından çalışma	1	1,25
	EBA TV izleme	1	1,25
Aile ve Çevre Desteği	Aile yardımı (Anne, baba, abla vb.)	21	26,25
	Komşusundan yardım alma	2	2,5
	Yakın arkadaş ile çalışma	1	1,25
Bireysel Çalışma Gayreti	Ders kitabından/kaynak kitaplardan çalışma	26	32,5
	Test çözme	11	13,75
	Konu tekrarı yapma	6	7,5
	Derslere katılan arkadaşlarından ders notu alıp çalışma	6	7,5
	Ödevleri takip etme	1	1,25
Telafi Yapmama	Derslerini telafisini yapmama	22	27,5

Tablo 4’te öğrencilerin devamsızlıkları sonucu eksik kaldıkları konuları telafi etme yöntemlerine ilişkin farklı kodlarda değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğrencilerin belirtilen soruya verdikleri cevaplar 4 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler “İnternet ve televizyon içerikleri”, “Aile ve Çevre Desteği”, “Bireysel Çalışma Gayreti”, “Telafi Yapmama” şeklinde isimlendirilmiştir.

İnternet ve televizyon içerikleri kategorisi altında toplanan cevaplara göre 32 öğrenci internette konu anlatım videosu izleme, 3 öğrenci EBA internet sayfasından video izleme, 1 öğrenci eğitim portalından çalışma, 1 öğrenci EBA TV izleme cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö64, İnternet ve televizyon içerikleri kategorisinde yer alan ifadesinde “Eksik kaldığım konuları internette Tonguç Akademinin videolarını izleyerek telafi ediyorum” demiştir.

Ö41, ise bu kategoride yer alan ifadesinde “Derslere katılmadığım için geri kaldığım konuları EBA’den video izleyerek telafi ediyorum” demiştir.

Aile ve çevre desteği kategorisinde 21 öğrenci aile yardımı (anne, baba, abla vb.), 2 öğrenci komşusundan yardım alma, 1 öğrenci yakın arkadaş ile çalışma cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö73, Aile ve çevre desteği kategorisinde yer alan ifadesinde “Annem öğretmen. Ailemizde üç öğretmen var. Eksik kaldığım konularda bana yardımcı oluyorlar” demiştir.

Ö27 ise yine bu kategoride yer alan ifadesinde “Abim derslerime yardımcı oluyor. Bazen kuzenimle birlikte çalışıyoruz” demiştir.

Bireysel çalışma gayreti kategorisinde 26 öğrenci ders kitabından / kaynak kitaplardan çalışma, 11 öğrenci test çözme, 6 öğrenci konu tekrarı yapma, 6 öğrenci derslere katılan arkadaşlarından ders notu alıp çalışma, 1 öğrenci ödevleri takip etme cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö52, bireysel çalışma gayreti kategorisinde yer alan ifadesinde “Arkadaşlarımdan ders notlarını istiyorum. Whatsapp’tan bana atıyorlar. Bende o notları defterime yazarak çalışıyorum” demiştir.

Ö22, yine bu kategoride yer alan ifadesinde “Öğretmenlerimin Whatsapp’tan attığı ödevleri takip ediyorum” demiştir.

Telafi yapamama kategorisinde 22 öğrenci derslerin telafisi yapmama cevabını vermiştir. Belirlenen koda dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntı şu şekildedir:

Ö46, telafi yapamama kategorisinde yer alan ifadesinde “Annem, babam işte oldukları için telefonlarını kullanamıyorum. Kitaplardan okusam da öğretmenlerin anlattığı gibi anlayamıyorum. Dersleri telafi edemiyorum” demiştir.

Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrenciler için Derse Katılmıyor Olmalarının Kendileri Açısından Olası Sonuçları

Öğrencilerin pandemi sürecinde çevrim içi eğitim ile verilen derslere katılmıyor olmalarının kendileri açısından olası sonuçlarına yönelik belirttikleri cevaplarından hazırlanan veriler tablo 5’ te sunulmuştur.

Tablo 5. *Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrenciler için Derse Katılmıyor Olmalarının Kendileri Açısından Olası Sonuçları Hakkında Görüşleri ve Bu Görüşlere Ait Frekans-Yüzde Değerleri*

Kategori	Kod	Frekans	Yüzde
Öğretime Etkisi	Konulardan geri kalma	29	36,25
	Konuları öğrenememe	25	31,25
	Öğretmenin konuyla ilgili sorularını cevaplayamama	4	5
	Ödevleri yapmakta zorlanma	4	5
	Soru çözmekte zorlanma	2	2,5
Başarıya Etkisi	Ders başarı ortalamalarında azalma	26	32,5
	Derse ait sınavlarda başarısız olma	11	13,75
	Arkadaşlarının gerisinde kalma	7	8,75
	Deneme sınavlarında başarısız olma	2	2,5
	Takdir/Teşekkür belgesi alamama	1	1,25

Kaygı ve Endişe Oluşturma	Sınıfta kalma endişesi	5	6,25
	Liseye giriş sınavında başarısız olma endişesi	4	5
	Öğretmen kanaatinin olumsuz olması endişesi	3	3,75
	Gelecek kaygısı	2	2,5
	İstediği bir liseye gidememe endişesi	2	2,5
	Kendini kötü hissetme	1	1,25
	Okuldan atılma endişesi	1	1,25

Tablo 5’te çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrenciler için derse katılmıyor olmalarının kendileri açısından olası sonuçları hakkındaki görüşlerine ilişkin farklı kodlarla değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğrencilerin belirtilen soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 3 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler “Öğretime Etkisi”, “Başarıya Etkisi”, “Kaygı ve Endişe Oluşturma” şeklinde isimlendirilmiştir.

Öğretime Etkisi kategorisinde 29 öğrenci konulardan geri kalma, 25 öğrenci konuları öğrenememe, 4 öğrenci öğretmenin konuyla ilgili sorularını cevaplayamama, 4 öğrenci ödevleri yapmakta zorlanma, 2 öğrenci soru çözmekte zorlanma cevaplarını vermişlerdir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö80, Öğretime etkisi kategorisinde yer alan ifadesinde “Derslere ne kadar kendim çalışsam da öğretmeni dinlemeyince mutlaka eksik yerler kalıyor. Konunun önemli noktalarını bilemiyorum” demiştir.

Ö74, yine bu kategoride yer alan ifadesinde “Derslere katılmadığım zaman öğretmenin telefondan attığı ödevleri yapamıyorum” demiştir.

Başarıya Etkisi kategorisinde 26 öğrenci ders başarı ortalamalarında azalma, 11 öğrenci derse ait sınavlarda başarısız olma, 7 öğrenci arkadaşlarının gerisinde kalma, 2 öğrenci deneme sınavlarında başarısız olma, 1 öğrenci takdir/teşekkür belgesi alamama cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö63, Başarıya etkisi kategorisinde yer alan ifadesinde “Derslere katılmamam sonucu notlarım düşer ve takdir, teşekkür alamam” demiştir.

Ö41 yine bu kategoride yer alan ifadesinde “Derslere katılmadığım için okulun yaptığı online deneme sınavlarında sıralamam düştü. Geçen sene sıralamam daha yüksekti. Başarıım düştü” demiştir.

Ö54 ise, “Dersler başarıyı iyi de etkilemez, kötude etkilemez. Çünkü dersler yüz yüze gibi değil” demiştir.

Kaygı ve endişeler kategorisinde 5 öğrenci sınıfta kalma endişesi, 4 öğrenci liseye giriş sınavında başarısız olma endişesi, 3 öğrenci öğretmen kanaatinin olumsuz olması endişesi, 2 öğrenci gelecek kaygısı, 2 öğrenci istediği bir liseye gidememe endişesi, 1 öğrenci kendini kötü hissetme, 1 öğrenci okuldan atılma endişesi cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö56, Kaygı ve endişeler kategorisinde yer alan ifadesinde “Derslere katılmadığım için iyi bir liseye gidemeyebilirim. Çünkü LGS de iyi bir puan alamam. İstediğim mesleği yapamayabilirim. Bu yüzden gelecek kaygısı yaşıyorum” demiştir.

Ö66, yine bu kategoride yer alan ifadesinde “Derslere katılmama sonucunda öğretmenlerin gözünden düşerim. Derslere katılırsam da sordukları soruları yapamam” demiştir.

Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin Ailelerinin Devamsızlık Durumlarına Bakış Açılıarı

Pandemi sürecinde çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrencilerin ailelerinin, devamsızlık durumlarına bakış açılarını ortaya koymak amacıyla, öğrencilerin belirttikleri cevaplardan hazırlanan veriler Tablo 6’ da sunulmuştur.

Tablo 6. Çevrim İçi Eğitim İle Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin Ailelerinin Devamsızlık Durumlarına Bakış Açılıarı ve Bu Görüşlere Ait Frekans-Yüzde Değerleri

Kategori	Kod	Frekans	Yüzde
Ailenin Devamsızlıkla İlgili Bilgisi	Bilgisi var	70	87,5
	Kısmen bilgisi var	6	7,5
	Sadece annenin bilgisi var	3	3,75
	Hiç bilgisi yok	1	1,25
Ailenin Devamsızlığa Karşı Yaklaşımı	Anlayışlı davranma, konuşma, çözüm arama	31	38,75
	Sinirli davranarak uyarma, zorlama, baskıcı yaklaşım	29	36,25
	Sessiz kalma	11	13,75
	Ders çalışarak telafi etmelerini isteme	5	6,25
	Bazen anlayışlı bazen sinirli yaklaşım	5	6,25
	Öğrenciden kaynaklanmadığını düşünme	3	3,75
	Öğrencinin devamsızlığı için çözüm arama	3	3,75
	Kursa gittiği için göz ardı etme	2	2,5
	Değişken yaklaşım sergileme	2	2,5
	Baba sinirli anne anlayışlı	1	1,25
Bir şey yapamadıkları için üzgün olma	1	1,25	

Tablo 6’da pandemi sürecinde çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrencilerin ailelerinin, devamsızlık durumlarına bakış açılarını ortaya koyan öğrenci görüşleri gösterilmektedir. Öğrencilerin belirtilen soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 2 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler “Ailenin devamsızlıkla ilgili bilgisi” ve “Ailenin devamsızlığa karşı yaklaşımı” şeklinde isimlendirilmiştir.

Ailenin devamsızlıkla ilgili bilgisi kategorisinde 70 öğrenci bilgisi var, 6 öğrenci kısmen bilgisi var, 3 öğrenci sadece annenin bilgisi var, 1 öğrenci hiç bilgisi yok cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö70, Ailenin devamsızlıkla ilgili bilgisi kategorisinde yer alan ifadesinde “Ailem derslere katılmadığımı bazen biliyor, bazen bilmiyor. Söylemeyi unutuyorum. Bazen de söylemiyorum” demiştir.

Ö57, bu kategoride yer alan ifadesinde “Babam sinirli olduğu için derslere katılmadığım zaman söylemiyorum. Bazen anneme söylüyorum” demiştir.

Ailenin devamsızlığa yaklaşımı kategorisinde, 31 öğrenci anlayışlı davranma, konuşma, çözüm arama, 29 öğrenci sinirli davranarak uyarma, zorlama, baskıcı yaklaşım, 11 öğrenci sessiz kalma, 5 öğrenci ders çalışarak telafi etmelerini isteme, 5 öğrenci bazen anlayışlı bazen sinirli yaklaşım, 3 öğrenci öğrenciden kaynaklanmadığını düşünme, 3 öğrenci öğrencinin devamsızlığı için çözüm arama, 2 öğrenci kursa gittiği için göz ardı etme, 2 öğrenci değişken yaklaşım sergileme, 1 öğrenci baba sinirli anne anlayışlı, 1 öğrenci bir şey yapamadıkları için üzgün olma cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö9, Ailenin devamsızlığa yaklaşımı kategorisinde yer alan ifadesinde “Derslere katılmama nedenim benden kaynaklı olmadığı için ailem kızıyor; ancak ders çalışmam ve geri kalmamam için beni uyarıyorlar” demiştir.

Ö8, bu kategoride yer alan ifadesinde “Derse bilerek katılmadığım için ailem kızıyor ancak bu ara kolum kırık olduğu için bir şey demiyorlar. Genelde sinirli yaklaşımları oluyor” demiştir.

Ö28, bu kategoride yer alan ifadesinde “Ailem devamsızlığım için bazen kızıyor, bazen de anlayışlı davranıp tavsiyelerde bulunuyorlar” demiştir.

Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin, Derslere Katılım Sağlayabilmeleri için Önerileri

Pandemi sürecinde çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrencilerin derslere katılım sağlayabilmeleri için sundukları önerilerinden hazırlanan veriler Tablo 7’ de sunulmuştur.

Tablo 7. Çevrim İçi Eğitim ile Verilen Derslere Devamsızlık Yapan Öğrencilerin, Derslere Katılım Sağlayabilmeleri için Önerileri ve Frekans-Yüzde Değerleri

Kategori	Kod	Frekans	Yüzde
Teknik ve Altyapısal Faktörler Üzerine Çözüm Önerileri	Cihaz temin edilmesi (tablet, bilgisayar vs.)	37	46,25
	İnternet altyapısı ve bağlantısının sağlanması	30	37,5
	Uygulama ile ilgili sorunların çözülmesi	3	3,75
	Cihaz şarj aleti, kulaklık vs.	3	3,75
	Elektrik kesintilerinin önlenmesi	2	2,5
Eğitimsel Faktörler Üzerine Çözüm Önerileri	Derslere katılma isteğini arttıracak içeriklerin öğretmen tarafından sunulması	34	42,5
	Ders içeriklerinin derse odaklanma sorunu olan öğrencilere göre düzenlenmesi	2	2,5
	Sorumluluk duygusunun geliştirilmesine yönelik ödevlerin verilmesi	2	2,5
	Derslerin vaktinde olması ve ertelenmemesi	1	1,25
	Derslerin öğleden sonra olması	1	1,25
Kişisel ve Ailesel Faktörler Üzerine Çözüm Önerileri	Ders için uygun, sessiz bir ortamın aile tarafından sağlanması	14	17,5
	Uyku düzenini sağlayabilme ve uyandıracak birine duyulan ihtiyaç	11	13,75
	Okulu sevmeme durumuna karşı okul değişikliği	1	1,25

Tablo 7’de çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık yapan öğrencilerin, derslere katılım sağlayabilmeleri için önerilerine ilişkin farklı kodlarla değerlendirilen görüşleri görülmektedir. Öğrencilerin belirtilen soruya verdikleri cevaplara göre elde edilen kodlar 3 kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler “Teknik ve Altyapısal Faktörler Üzerine Çözüm Önerileri”, “Eğitimsel Faktörler Üzerine Çözüm Önerileri” ve “Kişisel ve Ailesel Faktörler Üzerine Çözüm Önerileri” şeklinde isimlendirilmiştir.

Teknik ve altyapısal faktörler üzerine çözüm önerileri kategorisinde 37 öğrenci cihaz temin edilmesi (tablet, bilgisayar vs.), 30 internet altyapısı ve bağlantısının sağlanması, 3 öğrenci uygulama ile ilgili sorunların çözülmesi, 3 öğrenci cihaz şarj aleti, kulaklık vs., 2

öğrenci elektrik kesintilerinin önlenmesi cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö40, Teknik ve altyapısal faktörler üzerine çözüm önerileri kategorisinde yer alan ifadesinde “Microsoft Teams programını indirdim ancak programa giriş yapamıyorum. Nedenini de bilemiyorum. Zoom veya EBA’ya giriş yapabiliyordum. Teams programına giriş yapabilseydim derslere katılırdım” demiştir.

Ö50, yine bu kategoride yer alan ifadesinde “Bilgisayar aşırı yüklü olduğu için Microsoft Teams programını kaldırmıyor. Derse katılabilmem için programı yüklemem gerekiyor” demiştir.

Ö46, bu kategoride yer alan ifadesinde “Derslere katılmam için derse girebileceğim bir tablet, telefon lazım. Bir de akşam geç yatmamam gerekiyor. Yoksa sabah kalkamıyorum” demiştir.

Eğitimsel faktörler üzerine çözüm önerileri kategorisinde 34 öğrenci derslere katılma isteğini artıracak içeriklerin öğretmen tarafından sunulması, 2 öğrenci ders içeriklerinin derse odaklanma sorunu olan öğrencilere göre düzenlenmesi, 2 öğrenci sorumluluk duygusunun geliştirilmesine yönelik ödevlerin verilmesi, 1 öğrenci derslerin vaktinde olması ve ertelenmemesi, 1 öğrenci derslerin öğleden sonra olması cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö38, Eğitimsel faktörler üzerine çözüm önerileri kategorisinde yer alan ifadesinde “Dersler eğlenceli geçse, konular ilgi çekici olsa derse katılabilirim. Ancak böyle olmadığı için dersler ilgimi çekmiyor ve derse katılma isteğim gelmiyor” demiştir.

Kişisel ve ailesel faktörler üzerine çözüm önerileri kategorisinde 14 öğrenci ders için uygun, sessiz bir ortamın aile tarafından sağlanması, 11 öğrenci uyku düzenini sağlayabilme ve uyandıracak birine duyulan ihtiyaç, 1 öğrenci okulu sevmeme durumuna karşı okul değişikliği cevaplarını vermiştir. Belirlenen kodlara dönük olarak öğrenci görüşlerinden seçilen alıntılar şu şekildedir:

Ö45, bu kategori de yer alan ifadesinde “Derse katılım sağlamam için sessiz bir ortama ihtiyacım var. Ablam, eşi ve yeğenlerim bize misafir geldiler. Yeğenlerimle ilgilendim. Çok gürültülü bir ortam vardı. Derse katılabilmem için sessiz bir ortam şart” demiştir.

Ö62, bu kategori de yer alan ifadesinde “Bu okulun programı bana ağır geliyor. Arkadaşlarımın gerisinde kalıyorum. Başka bir okula gidersem derslere katılırım. Bu okulda derslere katılmak istemiyorum. Ancak ailemle bu konuda anlaşamıyoruz” demiştir.

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada, Covid-19 pandemi sürecinde, ortaokul 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin çevrim içi eğitim ile verilen derslere devamsızlık nedenlerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Bu kapsamda, çevrim içi derslere devamsızlık oranı oldukça yüksek öğrenci grubu seçilmiş, bu öğrencilerle yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, elde edilen veriler, betimsel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Öğrencilerle yapılan görüşmelerde, çevrim içi derslerdeki devamsızlık nedenleri ile ilgili olarak çok farklı kategorilerde değerlendirilebilecek fikirlere ulaşılmıştır. Bu fikirlerden, teknik ve altyapısal faktörler olarak değerlendirilen sonuçlara göre; ellerindeki cihazların çevrim içi dersler için yetersiz oluşu, internet bağlantı problemi, ders için kullanılacak bir cihazın bulunmaması, internet kotasının yetersizliği, eğitim sırasında kullanılan çevrim içi eğitim platformuna girememe, internet altyapı problemi, evde internetin bulunmaması, elektrik kesintilerinin yaşanması gibi nedenler aslında devamsızlığın öğrencilerin dışında bir sebepten kaynaklandığını göstermektedir. Ailelerin, bu nedenlerin bir kısmını giderme noktasında yetersiz kaldıkları da öğrenciler ile yapılan görüşmelerden sonra ortaya çıkmıştır.

İnternet altyapı problemi ve elektrik kesintileri bazen aileleri de aşan, ikamet edilen mahalle genelinde karşılaşılan bir neden olarak görülebilmektedir. Öğrencilerin çevrim içi devamsızlığıyla ilgili psikolojik faktörler olarak değerlendirilen ve öğrenci cevapları arasında yer alan çevrim içi derslere katılmada isteksizlik duymaları, uyku düzensizliği yaşamaları, çevrim içi derslere katılmayı unutmama, oyun oynamayı derse katılmaya tercih etme, derste sorulan soruları yanlış cevaplama endişesi, derste dikkatini toplayamama, kendini halsiz/yorgun hissetme, önceki eksik bilgilerden dolayı sonraki dersleri anlayamayacağını düşünme, okulu bırakma isteği gibi nedenler, öğrencilerin kendilerinden kaynaklı nedenleri samimi bir şekilde ifade ettiklerini ve kendi davranışlarının farkında olduklarını düşündürmektedir. Ayrıca öğrencilerde derse katılım konusunda, neden isteksizlik ve motivasyon kaybı yaşadıklarını araştırmak üzere görüşme sonrasında ilgili öğrenciler rehberlik servisine yönlendirilmiştir. Öğrencilerin gece oldukça geç yatması ve sabah derslerine uyanamadıklarından dolayı derse katılamamaları durumu, yaygın olarak görülen bir durum olmakla birlikte, bu öğrencilerin pandemi sürecinde düzenli bir hayat tarzından uzaklaştıklarını da göstermektedir. Bazı öğrencilerin çevrim içi dersin zamanını unutmaması, öğretmenlerin dersleri ders programında belirtilen saatlerden başka saatlere ertelemeleri sonucu gerçekleştiği ya da öğrencinin uzaktan yürütülen bir eğitim sürecinde var olan sorumluluklarından uzaklaştığını düşündürmektedir. Öğrencilerin çevrim içi derslere devamsızlık nedenleri arasında ailesel ve ortamsal faktörler olarak değerlendirilen öğrenci cevapları arasında, kardeşi ile derslerinin aynı saatte olması, ders saatlerinde aile ile ev dışında olma, ders saatlerinde kurs ortamında olma, ailede vefat gibi ekstrem koşulların yaşanması, ev ortamının çevrim içi ders için fazla gürültülü olması, eve misafir gelmesi gibi nedenlerin yine bir ölçüde öğrenciyi aşan, kısmen ailenin sorumluluğunda olan nedenler olarak sayılabilir. Bazı ailelerin ise çocuklarını kurslara göndermesi, çocukların eğitiminin pandemi koşullarında aksayacağı endişesinden ya da her zaman olduğu gibi ders dışı takviye ihtiyacından kaynaklandığını düşündürmektedir. Ayrıca çevrim içi derse katılım kadar dersin verimli geçmesi için öğrencilere dersi dinleyebileceği ortamın sağlanmasının ne kadar önemli olduğu yapılan çalışma ile anlaşılmaktadır. Pandemi sürecinde eve misafir kabul etmenin taşıyacağı sağlık riski dışında, öğrenciler için de çevrim içi derslerde devamsızlık yapmak için bir neden oluşturduğu öğrenci cevaplarından görülmektedir. Ders saatlerinde yapılan aile ziyaretleri de öğrencilerin derse katılımını etkilemektedir. Ayrıca sağlık kategorisinde öğrenciler, pandemi sürecinde Covid-19 hastalığına yakalandıklarından bahsetmiş ve bu nedenle derslere devam edemediklerini belirtmişlerdir. Hastalığın, öğrencilerde hayati tehlike oluşturmasa da sağlık ve eğitim durumlarını etkilediği görülmektedir. Covid-19 hastalığı dışında öğrenci ifadelerinde de geçen öğrencinin kolunun kırılması, öğrencinin yaşadığı alerjik hastalıklar da eğitim sürecinin aksamasına sebep olmuş ve öğrencilerin devamsızlık nedenleri içinde yer almıştır.

Öğrencilerin pandemi sürecinde çevrim içi derslere katılmadıkları sürelerde yaptıkları etkinliklerin araştırıldığı öğrenci görüşmelerinde farklı kategorilerde değerlendirilebilecek fikirlere ulaşılmıştır. Öğrencilerin cevapları arasında ifade edilen durumlar ise; oyun oynama kategorisinde belirtilen teknolojik araçlar ile sanal oyunlar oynama, dışarda arkadaşlarıyla oyun oynama, ev oyunları oynama gibi faaliyetler sayılabilmektedir. Oyun oynamanın çocukların en temel hakkı ve ihtiyacı olduğunu ifade eden birçok bilimsel çalışmaya literatürde rastlamak mümkündür (Ünal, 2009; Küçükali, 2015). Ancak özellikle yapılan öğrenci görüşmelerinde öğrencilerin çevrim içi ders saatlerinde, telefon ve tablet ile oyun oynamalarının oldukça yaygın olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Erkek öğrencilerin daha fazla sanal oyun oynama eğiliminde olması ve oynadıkları oyunların içeriklerinin şiddet içerikli olması, çocukların saldırgan davranışlar göstermelerine sebep olabilmektedir (Evgin ve diğerleri, 2019). Ek olarak yapılan araştırmalarda, sadece ders saatinde dersi kaçırmak dışında da oynanan dijital oyunların çocuklarda, depresyon, agresif tutum ve anksiyete gibi ruhsal

sorunlara yol açtığı, aynı zamanda fiziksel olarak ise gözlerde kuruluk, ağrı ve kızarıklık, kas-iskelet sisteminde ciddi problemler ve uyku kalitesinde bozulmalara neden olduğu literatürde yer almaktadır (Mustafaoğlu ve Yasacı, 2018). Ayrıca bazı öğrencilerin derste olması gereken sürelerde dijital oyunlar oynaması çocuklarda oyun bağımlılığının olup olmadığını araştırma gerekliliğini ortaya koymaktadır (Bilgin, 2015). Yapılan öğrenci görüşmelerinde erkek öğrencilerin daha çok dışarıda arkadaşlarıyla oynamaya eğilimli olmaları ve kız öğrencilerin evde kardeşleriyle oynamayı tercih etmeleri de sosyokültürel aile yapısının izlerini yansıtması bakımından anlamlı bulunmuştur. Çocukların devamsızlık süreçleri dışında, pandemi sürecinde dışarıda sosyal mesafe kurallarına dikkat etmeden temas gerektiren oyunlar oynamaları, koronavirüsün yayılımı açısından riskler de barındırmaktadır (Erdoğan, 2020). Öğrencilerin cevapları arasında eğitsel faaliyetler olarak değerlendirilen bireysel ders çalışma, test çözme, ödev yapma, kurs programına katılma, EBA TV izleme, özel ders alma, internette konu anlatım videosu izleme gibi faaliyetler çevrim içi derslere istese de katılmayan öğrencilerin, derslerine verdiği önemi ve derslerini telafi etme sorumluluğunu göstermektedir. Öğrencilerin cevapları arasında ifade edilen, televizyon ve internet kullanımı olarak değerlendirilen internette ders dışı video ve film izleme, TV izleme gibi faaliyetler derse katılmayan öğrencilerin, dersin verildiği saatlerde öğretimin aksamasına sebep olmaktadır. Ek olarak, hobi faaliyetleri olarak değerlendirilen resim çizme, boyama yapma, hayvanıyla ilgilenme, müzik dinleme, spor faaliyetine katılma, bisiklet sürme, günlük tutma gibi etkinlikler öğrencilerin sosyal, eğitsel ve psikolojik açıdan sağlıklı gelişimleri için oldukça önemlidir. Ancak yine de bu faaliyetlerin çevrim içi ders saatleri ile aynı zaman dilimine denk gelmemesi önemlidir. Diğer faaliyetler içerisinde değerlendirilen uyku, kahvaltı vb. rutinler, hastanede olmak gibi nedenler insani bir durum olarak değerlendirilse bile ders saatleri ile mümkün olduğunca aynı zamana gelmemesi gereken durumlardan sayılabilirken, misafirlığe gitmek, dışarıda gezmek çevrim içi ders saatlerinde uygun bulunmayacak etkinlikler arasında görülebilir. Öğrencilerin ders saatlerinde bu tarz etkinliklerle vakit geçirmesinin temelinde, pandemi sürecinde öğrencilerin okul ortamından fiziksel olarak uzaklaşmasının etkileri olduğu düşünülebilir (Baysal ve Ocak, 2020).

Öğrencilerin devamsızlıkları sonucu eksik kaldıkları konuları telafi etme yöntemlerinin araştırıldığı öğrenci görüşmelerinden elde edilen cevaplara göre, internet ve televizyon kategorisinde değerlendirilen, internette konu anlatım videosu izleme, EBA internet sayfasından video izleme, eğitim portalından çalışma, EBA TV izleme gibi etkinliklerle öğrenciler eksik kaldıkları konuları telafi etme yolunda oldukları görülmektedir. Öğrencilerin, okulun çevrim içi ders uygulaması olan programa çeşitli nedenlerle girememesi sonucu büyük çoğunlukla internette farklı konu anlatım videoları dinleyerek ve EBA internet sayfasından video izleyerek bilgi eksikliklerini giderdikleri alınan cevaplardan anlaşılmıştır. EBA TV ve EBA internet sayfası özellikle pandemi sürecinde oldukça yeni ve zengin içeriklerin eklenmesiyle etkili bir kaynak olarak kullanılmaktadır. Ancak çok sayıda öğrencinin aynı anda EBA'ya girmesiyle internet sayfasının çökmesi gibi teknik sorunların giderilmesiyle çok daha faydalı olacağı düşünülmektedir. (Atalay, 2019) Aile ve çevre desteği kategorisinde değerlendirilen aile yardımı (anne, baba, abla vb.), komşusundan yardım alma, yakın arkadaş ile çalışma gibi yöntemlerle öğrenciler eksik kaldıkları konuları telafi etmektedirler. Öğrenci ifadelerinde de yer aldığı gibi ailesinde öğretmen olan çocukların bu konuda avantajlı olduğu görülmektedir. Abi, ablasından destek almak, evine yakın oturan sınıf arkadaşıyla birlikte çalışmak, kuzeniyle birlikte çalışmak en çok karşılaşılan durumlardandır. Ancak öğrencilerin birçoğu bu çalışmaların, derslere katılmak kadar etkili olmadığını belirtmektedir. Bireysel çalışma gayreti olarak değerlendirilen ders kitabından/kaynak kitaplardan çalışma, test çözme, konu tekrarı yapma, derslere katılan arkadaşlarından ders notu alıp çalışma, ödevleri takip etme gibi faaliyetlerin, derslere katılmayan öğrencilerin eksik kaldıkları konuları az da olsa kapatmaya çalışmaları olarak değerlendirilebilir. Telafi yapamama ya da yapmama

durumunda olan öğrencilerden özellikle bazılarının bilerek dersleri telafi etmemesinin ilerleyen süreçte öğrencilerin öğretimine olumsuz yansıtacağı düşünülmektedir.

Öğrencilerin pandemi sürecinde çevrim içi derslere devamsızlıklarının olası sonuçlarının araştırıldığı öğrenci görüşmelerinde verilen cevaplardan, öğretime etkisi başlığında değerlendirilen, konulardan geri kalma, konuları öğrenememe, öğretmenin konuyla ilgili sorularını cevaplayamama, ödevleri yapmakta zorlanma, soru çözmekte zorlanma gibi sonuçlar aslında beklenen sonuçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin bu sonuçları ifade etmeleri farkındalık düzeylerinin yüksek olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin, öğretmenin soracağı sorulara cevap verememe endişesi nedeniyle derslere katılmaması eğitsel bir problem olarak karşımıza çıkmaktadır. Başarıya etkisi başlığında değerlendirilen, ders başarı ortalamalarında azalma, derse ait sınavlarda başarısız olma, arkadaşlarının gerisinde kalma, online deneme sınavlarında başarısız olma, takdir/teşekkür belgesi alamama gibi sonuçlar öngören öğrencilerin kendilerini arkadaşlarıyla karşılaştırdığı ve bunun temelinde de ailenin çocukları akranlarıyla karşılaştırma davranışının yattığı tahmin edilmektedir. Ayrıca öğrencilerin okulda başarı belgesi almayı da önemsedikleri görülmektedir. Kaygı ve endişeler başlığında değerlendirilen, sınıfta kalma endişesi, liseye giriş sınavında başarısız olma endişesi, öğretmen kanaatinin olumsuz olması endişesi, gelecek kaygısı, istediği bir liseye gidememe endişesi, kendini kötü hissetme, okuldan atılma endişesi gibi cevaplar, daha önceki yıllarda sınıfta kalmayla korkutulan öğrencilerin pandemi sürecinde karşısına çıkan yeni durumda “sınıfta kalabilirim” düşüncesine kapılması beklenen bir kaygıdır. Yine aile veya çevrenin, gelecekte karşılaşılabilecekleri olumsuz ihtimalleri hatırlatarak korkutulan 6 ve 7. sınıftaki öğrencilerin 8. sınıfın sonunda karşılaştıkları, liseye giriş sınavıyla alakalı duydukları endişeler beklenen endişelerdir ve bunların arka planında yatan sebeplerin pedagojik olarak araştırılması gerektiği düşünülmektedir.

Öğrencilerin pandemi sürecinde çevrim içi derslere devamsızlığa ailelerinin yaklaşımlarının araştırıldığı öğrenci görüşmelerinde verilen cevaplardan ailenin devamsızlıkla ilgili bilgisi başlığında değerlendirilen bilgisi var cevabı en çok ifade edilen cevap olarak karşımıza çıkmaktadır. Bunun yanında kısmen bilgisi var, sadece annenin bilgisi var, hiç bilgisi yok cevapları öğrencilerin derse katılım durumunu anne veya babasının sinirli yaklaşımları nedeniyle sakladığı anlaşılmaktadır. Ayrıca özellikle bazı erkek öğrencilerin çevrim içi derse giriyorum diyerek, dijital oyunlar oynadığı da veli görüşmelerinde ortaya çıkmış ve öğrenciler tarafından ifade edilmiştir. Öğrencilerde böyle davranışların görülmesi, pandemi sürecinin çocukları psikolojik olarak da etkilediğinin bir göstergesi olarak kabul edilebilir. Yine de böylesine durumların altında yatan sebeplerin ayrı bir araştırma konusu olarak ortaya çıkarılması gerekmektedir. “Ailenin devamsızlığa yaklaşımı” başlığında değerlendirilen, sinirli davranarak uyarma, zorlama, baskıcı yaklaşım cevabı beklenenden yüksek çıkmıştır ve böylesi durumların sonuçlarında çocuklarda ‘yalan söyleme’, ‘öfke ve saldırganlık’ davranışının arttığı görülmektedir (Kapıkıran, 2016). Velilere yönelik bu kapsamda eğitim ve seminerler verilmemesinin önemli sonuçlar doğuracağı açıktır. Sessiz kalma durumu velilerin çözüm önerisi getiremedikleri, öğrencilerin çevrim içi ders takibini yapamadıkları veya göz ardı ettikleri durumlarda meydana geldiği düşünülmektedir. Değişken yaklaşım sergileme olarak belirtilen durum velilerin ilk zamanlardaki çevrim içi derslere bakışıyla ilerleyen süreçteki bakışının değiştiğini göstermektedir. İlk zamanlarda veliler tarafından geçici gibi görülen çevrim içi derslerin, pandemi sürecinin uzamasıyla birlikte bir müddet devam edeceği kanısı, velilerin çevrim içi derslere katılım konusunda öğrencilere daha fazla kontrol uyguladığını göstermektedir (Yılmaz, 2020). Anlayışlı davranma, konuşma, çözüm arama, öğrencinin devamsızlığı için çözüm arama cevapları beklenen veli yaklaşımlarını ifade etmektedir.

Öğrencilerin çevrim içi derslere katılım sağlayabilmesi için sunduğu önerilerin araştırıldığı öğrenci görüşmelerinde verilen cevaplardan “Teknik ve Altyapısal Faktörler

Üzerine Çözüm Önerileri” kategorisinde değerlendirilen; uygulama ile ilgili sorunların çözülmesi, okul idare ve öğretmenleriyle ilgili olmayan daha çok kullanılan cihazdan kaynaklı sorunlara yönelik önerilerdir. Öğretmen, öğrenci ve veli üçgeninde her paydaşın teknolojik yeterliliklerinin tamamlanması gerekmektedir (Ak ve diğerleri, 2021; Yılmaz ve diğerleri, 2020). Bu kategoride en çok verilen öğrenci cevabı olan cihaz temin edilmesi önerisi tüm ülke genelindeki ihtiyacın bir yansıması olarak düşünülebilmektedir. Aynı kategori de internet altyapısı ve bağlantısının sağlanması, özellikle uzaktan eğitim sürecinde gerek araştırma yapılan okulda gerek ülke genelinde öğrencilerin derse katılması için önemli bir ihtiyaçtır. Bunun giderilmesinde bazı ailelerin maddi kaygılar yaşadığı düşünülmektedir. Altyapısal problemlerin giderilmesinde sürecin ailelerin dışında ve yavaş ilerlemesi öğrencilerin eğitiminin kesintiye uğramasına sebep olmaktadır. “Eğitsel Faktörler Üzerine Çözüm Önerileri” başlığında değerlendirilen, çevrim içi derslere katılma isteğini arttıracak içeriklerin öğretmen tarafından sunulması önerisi, öğrencilerin pandemi sürecinde uzunca bir süre evde kalmasının öğrencilerde oluşturduğu motivasyon kaybı göz önünde bulundurularak ders içeriklerinin buna göre değerlendirilmesini içermektedir. “Kişisel ve Ailesel Faktörler Üzerine Çözüm Önerileri” başlığında değerlendirilen Çevrim içi ders için uygun, sessiz bir ortamın aile tarafından sağlanması, yerinde bir öneri olduğu bilinmektedir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilere söz hakkı verildiğinde ortamdan televizyon sesleri gibi gürültülü seslerin gelmesi yapılan derslerin verimliliğini olumsuz etkilemektedir. Derslerin vaktinde olması ve ertelenmemesi önerisi aynı kademedeki ders gören öğrencilerin yaşadığı sorunların giderilmesine yöneliktir. MEB bu konuda ilkökul, ortaokul ve lise ders saatlerinde düzenleme yaparak konuya çözüm bulmuştur. Ancak zaman zaman öğretmenlerin ders programı dışında bir saate derslerini ertelemeleri öğrencilerin derslerinin kardeşleriyle aynı saate denk gelmesine sebep olabilmektedir. Ayrıca bu durum bazı öğrencilerde ders saatini karıştırmaya ve unutmaya sebep olmaktadır. Ancak bu durum çok sık rastlanan ve öğrencilerin çevrim içi derslere aylarca devamsızlık yapmasını gerektirecek bir durum olarak algılanmamalıdır. Çevrim içi ders içeriklerinin derse odaklanma sorunu olan öğrencilere göre düzenlenmesi ve sorumluluk duygusunun geliştirilmesine yönelik ödevlerin verilmesi gibi öneriler eğitsel açıdan son derece haklı öneriler olmakla birlikte gerek öğrenci gerek veli gerekse öğretmen görüşlerini içeren bilimsel araştırmalar uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kadar etkili olmadığını ortaya koymaktadır (Kaynar ve diğerleri, 2020). Bu kategoride çokça önerilen öğrenci cevaplarından olan uyku düzenini sağlayabilme ve uyandıracak birine duyulan ihtiyaç, özellikle geç yatan öğrencilerin ve sabah anne baba işe gittiği için kendi başına uyanamayan öğrencilerin belirttikleri öneriler olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin sağlıklı gelişimleri için ve çevrim içi derslerine devam edebilmesi için uyku düzeni oldukça önemlidir (Asude ve Kerime, 2009).

Öneriler

Pandemi süreciyle birlikte hayatımıza yoğun olarak giren uzaktan eğitimin etkili ve verimli değerlendirilmesi önemlidir. Bu anlamda çevrim içi derslere devamsızlık nedenlerinin tespit edilmesi kadar bu devamsızlık durumuna neden olan etkenlerin giderilmesi ve derslerin verimli işlenmesi de bir o kadar önemlidir. İlerleyen süreçte yüz yüze eğitime geçmenin gerekliliğinin yanında çevrim içi eğitimde hayatımızdan çıkmayacağı öngörülmektedir. Bu sebep ile gerek yüz yüze eğitim olsun gerekse çevrim içi eğitim olsun derslere devamsızlığın eğitimi kesintiye uğratacağı ve ileride sonuçları olacağı yadsınamaz bir gerçektir. Bu nedenle çalışmadan elde edilen sonuçlara göre özellikle eğitimcilerin ve ailelerin mümkün olduğunca öğrencilerin devamsızlık nedenlerini ortadan kaldırmak için öğrenci bazlı ve öğrenciye özel çözümler ile onları çevrim içi eğitime entegre etmeleri önerilmektedir.

Kaynakça

- Ak, Ş., Gökdaş, İ., Öksüz, C. & Torun F. (2021). Uzaktan Eğitimde Eğitimcilerin Eğitimi: Uzaktan Eğitime Yönelik Öz Yeterlik ve Yarar Algısına Etkisi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7, 24-44.
- Akkaş Baysal & E, Ocak, G. (2020). Covid-19 Salgını Sonrasında Okul Kavramındaki Paradigma Değişimine ve Okulların Yeniden Açılmasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 18(2), 676-705.
- Atalay, M. (2019). *Ortaokullarda Eğitim Bilişim Ağı'nın (EBA) incelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı, Konya.
- Banar, K. & Fırat, M. (2015). Bütüncül Bir Bakıştan Açık ve Uzaktan Eğitim: Türkiye Özeli, Yeğitek Uzaktan Eğitim Özel Sayısı, 18-23. Ankara: MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü.
- Bilgin, H.C. (2015). *Ortaokul Öğrencilerinin Bilgisayar Oyun Bağımlılık Düzeyleri ile İletişim Becerileri Arasındaki İlişki*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli.
- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de Uzaktan Eğitimin Dünü, Bugünü ve Yarını. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, Cilt 3, Sayı 2, 85-124.
- Erdoğan, T. (2020). Temassız Oyunlar, MEB Eğitim Bakanlığı yayınları, <http://cdn.eba.gov.tr/kitap/temassizoyunlar/#p=4>
- Evgin, D., Çalışkan, Z.I., Kaplan, B. & Caner, N. (2019). Ortaokul Öğrencilerinin Saldırganlık Durumları ve Oynadıkları Bilgisayar Oyunları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(72), 1520-1540.
- Fraenkel, J. R., Wallen, N. E. & Hyun, H. H. (2012). *How to Design and Evaluate Research in Education* (8. Baskı). New York: The McGraw-Hill Companies
- Giorgi, A. (1997). The Theory, Practice, and Evaluation of the Phenomenological Method as a Qualitative Research Procedure. *Journal of Phenomenological Psychology*, 28(2), 235-260.
- Hoşgörür, V. & Polat, M. (2015). Ortaokul Öğrencilerinin Okula Devamsızlık Nedenleri. *MSKU Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 25-42.
- İzleme ve değerlendirme raporu 2020 “Küresel Salgın Döneminde Uzaktan Eğitim” (b.t.) 27.02.2021, <https://www.ogretmensitemiz.com/images/upload/01.pdf>

- Kapıkıran, Ş. (2017). Ebeveyn Akademik Başarı Baskısı ve Desteği Ölçeğinin Psikometrik Değerlendirmeleri ve Yapısal Geçerlik: Ortaokul ve Lise Öğrencileri. *Ege Eğitim Dergisi* 62-83.
- Karataş, S. & Çakmak, E.K. (2020). *Çevrimiçi Öğrenme: Farklı Bakış Açılıarı* (1. Baskı), Pegem Akademi, Ankara.
- Kaya, Z. (2002). *Uzaktan Eğitim* (1. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Kaynar, H., Kurnaz, A., Doğrukök, B. & Şentürk, C. (2020). Ortaokul Öğrencilerinin Uzaktan Eğitime İlişkin Görüşleri. *Turkish Studies*, 15(7), 3269-3292.
- Küçükali, A. (2015). Çocukların Oyun Oynama Hakkı ve Değişen Oyun Kültürü. *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 1-14.
- Miles, M.B. & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative Data Analysis: An Expanded Sourcebook*. Sage.
- Milli Eğitim Bakanlığı, 2020, "2019 Yılı İdare Faaliyet Raporu" http://sgb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2020_03/12144540_28191618_Milli_EYitim_BakanlYYY_2019_YYIY_Ydare_Faaliyet_Raporu_28.02.2020.pdf
- Mustafaoğlu, R. ve Yasacı, Z. (2018). Dijital Oyun Oynamanın Çocukların Ruhsal ve Fiziksel Sağlığı Üzerine Olumsuz Etkileri. *Bağımlılık Dergisi*, 19, 51-58.
- Özbaş, M. (2010). İlköğretim Okullarında Öğrenci Devamsızlığının Nedenleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 35(156), 32-44.
- Özdoğan, A.Ç. & Berkant, H.G. (2020). Covid-19 Pandemi Dönemindeki Uzaktan Eğitime İlişkin Paydaş Görüşlerinin İncelenmesi, *Milli Eğitim*, 49(1), 13-43.
- Özgür, K. (2009). *İlköğretim 5., 6., 7. ve 8. Sınıf Öğrencilerinin Uyku Düzenlerinin İncelenmesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Pınar, M.A. & Akgül, G.D. (2020). Covid-19 Salgını Sürecinde Fen Bilimleri Dersinin Uzaktan Eğitim ile Verilmesine Yönelik Öğrenci Görüşleri. *Journal of Current Researches on Social Sciences*, 10(2), 461-486.
- Rose, P., Beeby, J. & Parker, D. (1995). Academic rigour in the lived experience of researchers using phenomenological methods in nursing. *Journal of Advanced Nursing*, 21(6), 1123-1129.
- Roser, M., Ritchie, H., Ortiz-Ospina, E. & Hasell, J. (2020). "Koronavirüs Salgını (COVID-19)". 01.03.2021, <https://ourworldindata.org/coronavirus>

- Selçuk, Z. (2020) MEB Uzaktan Eğitim Sürecinin Detayları, 28.02.2021, <https://www.meb.gov.tr/uzaktan-egitim-surecinin-detaylari/haber/21990/tr>
- Tekindal, M. & Uğuz-Arsu, Ş. (2020). Nitel araştırma yöntemi olarak fenomenolojik yaklaşımın kapsamı ve sürecine yönelik bir derleme. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20 (1), 153-182.
- UNESCO (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü), COVID-19'un Eğitime Etkisi (01.03.2021) <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- Ünal, M. (2009). Çocuk Gelişiminde Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 95-110.
- WHO COVID-19 Kontrol Paneli. Cenevre: Dünya Sağlık Örgütü, (2020) Çevrimiçi olarak erişilebilir: (01.03.2021). <https://covid19.who.int/>
- Yamamoto, G. & Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi, *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 25-34
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H. & Arın Yılmaz, D. (2020). Farklı Öğrenim Kademelerindeki Öğrencilere Verilen Uzaktan Eğitim Hizmetinin Veli Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, 49(1), 477-503.
- Yılmaz, E., Mutlu, H., Güner, B., Doğanay, G. & Yılmaz, D. (2020). *Veli Algısına Göre Pandemi Dönemi Uzaktan Eğitim Sürecinin Niteliği*, Konya: Palet Yayınları.